

СПРЯМОВАНІСТЬ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК УМОВА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

М.В. МАКСИМЕЦЬ

Україна, Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка

В сучасний період реформування освіти в Україні як ніколи школа потребує висококваліфікованих учителів, зокрема, вчителів іноземної мови. Особлива відповідальність покладається на молодих педагогів, здатних швидко і ефективно реагувати на новітні виклики, впроваджувати в навчальний процес сучасні технології, бути мобільними в світовому освітньому просторі тощо.

Важливим завданням, яке постає перед освітянською галуззю, є забезпечення умов для реалізації усіх поставлених перед молодим учителем завдань та сприяння його успішному професійному становленню.

Очевидним є те, що школа повинна стати привабливою для молодих спеціалістів. Ми погоджуємося з думкою вченого М. Сметанського, що професійне становлення вчителя невіддільне від характеру усіх соціально-педагогічних перетворень. Нинішня практика суспільного і шкільного життя поки що недостатньо мірою спрямовує вчителя до постійних пошуків поліпшення результатів своєї праці. Аналіз причин, які негативно впливають на професійне становлення вчителя, дає підстави зробити висновок, що для зміни такої ситуації, на думку вченого, необхідно:

- ♦ по-перше, підняти престиж педагогічної професії (це зумовлене тим, що від соціального становища вчителя в суспільстві, від почуття власної гідності залежить і ставлення до праці та її наслідків);
- ♦ по-друге, здійснити гуманізацію і демократизацію освіти (це життєва необхідність, і дуже добре, що в освіті позначилася тенденція до розширення прав і свобод як педагогічного колективу, так і кожного вчителя);
- ♦ по-третє, встановити експертизу якості роботи педагогічного колективу, вчителя, і на цій основі забезпечити моральне і матеріальне стимулювання педагогічної майстерності (диференціація оплати педагогічної праці поза оцінкою майстерності педагогічних колективів є недостатньо ефективним стимулом становлення молодого вчителя);
- ♦ по-четверте, залучення вчителя до дослідницької діяльності (таку діяльність у професійному становленні вчителя В. Сухомлинський називав першою сходинкою до педагогічної мудрості) [3, с. 26-28].

Проблемі становлення особистості педагога приділяли увагу ряд дослідників. Зокрема, такі вчені як: І. Анненкова, С. Петрусенко, В. Радул та ін., досліджували професійно-педагогічні умови різних аспектів професійного зростання вчителя.

Досліджуючи проблему становлення вчителя іноземної мови на початкових етапах самостійної педагогічної діяльності, ми виділили такі групи необхідних умов:

- ♦ соціально-економічні умови;
- ♦ психологічні;
- ♦ фізіолого-терапевтичні;
- ♦ педагогічні.

Одним з головних завдань нашого дослідження є виявлення та обґрунтування *педагогічних умов* професійного становлення вчителя іноземної мови на початкових етапах самостійної педагогічної діяльності. Серед таких нам вдалося виокремити:

- ♦ спрямованість на професійно-педагогічну діяльність;
- ♦ врахування особливостей професійної педагогічної діяльності вчителя іноземної мови;
- ♦ підготовленість учителя до професійно-педагогічної діяльності;
- ♦ організація професійного становлення вчителя в процесі педагогічної діяльності.

Зупинимось на першій умові, а саме спрямованості молодого вчителя іноземної мови на професійно-педагогічну діяльність.

У психолого-педагогічній літературі під *спрямованістю* розуміють усталену систему найважливіших цільових програм особистості, що визначає смислову єдність її ініціативної поведінки, яка протистоїть випадковостям життя. Спрямованість виступає як системоутворююча якість особистості, яка визначає її психологічний склад. Саме в спрямованості виражаються цілі, в ім'я яких діє особистість, її мотиви, суб'єктивні ставлення до різних сторін дійсності.

Зазначимо, що у сучасних дослідженнях виділяють три основні *види спрямованості особистості*:

1. *особиста* (престижна, егоїстична) — виникає внаслідок переваги мотивів власного благополуччя, самоствердження;
2. *групова* (суспільна чи альтруїстична) — має місце тоді, коли вчинки людини спонукають інтереси організації та інших людей;
3. *ділова* (інтерес до справи, до пізнання дійсності) — породжується самою дійсністю, через захоплення нею (спрямованість на науку, спорт, професію, мистецтво).

Спрямованість може виявлятися в різних сферах життєдіяльності людини. Наприклад, можна говорити про морально-політичну спрямованість (ліберальну або консервативну), професійну спрямованість («технічну» або «гуманітарну»), побутову спрямованість (на дім та сім'ю або на друзів) [1].

Учені виділяють спрямованість як провідну характеристику особистості. В різних концепціях спрямованість розкривається по-різному: як “динамічна тенденція” (С. Рубінштейн), “смыслоутворюющий мотив” (А. Леонтьев), “домінуюче ставлення” (В. Мясіщев), “основна життєва спрямованість” (Б. Ананьєв), “динамічна організація сутнісних сил людини” (А. Прангішвілі) і т.д. При цьому відзначається, що світогляд швидше допомагає людині розвинути свою спрямованість, ніж первинно визначає її.

Під *спрямованістю на професійно-педагогічну діяльність* особистості молодого вчителя ми розуміємо ставлення до даної професії та її змісту, а саме: ціннісне ставлення до професії та професійної діяльності педагога; усвідомлення значущості професії та місії вчителя; наявність професійних інтересів вчителя та бажання займатися цією конкретно професійною діяльністю; прийняття та розуміння цілей та завдань професійної діяльності педагога; моральна та соціальна відповідальність.

Нами було проведено дослідження спрямованості на професійно-педагогічну діяльність студентів четвертого курсу факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка, які проходили педагогічну практику у школах м. Львова. Серед студентів були проведені анкетування та інтерв'ю, результати яких показали, що теоретична підготовка та педагогічна практика мали значний вплив на формування спрямованості майбутніх учителів іноземної мови на професійно-педагогічну діяльність. Слід зазначити, що відсоток студентів, які у майбутньому бачать себе у ролі вчителя значно зріс. Так, кількість студентів, які хотіли б працювати учителем іноземної мови у школі зросла від 10% (результати дослідження проведені перед початком вивчення психолого-педагогічних дисциплін) до 32% (після проходження педагогічної практики). Відсоток студентів, які можливо підуть працювати до школи, якщо так складуться життєві обставини, становить 14%.

Серед мотивів обрання фаху вчителя іноземної мови студенти називали такі:

- ♦ усвідомлення того, що професія вчителя є однією з найважливіших, суспільно значущих;
- ♦ реалізація своєї місії (покликання бути вчителем);
- ♦ бажання професійного та особистісного зростання;
- ♦ вдосконалення фахових знань, умінь та навичок і можливість передати їх учням;
- ♦ відчуття задоволення від роботи з дітьми (радість та натхнення);
- ♦ можливість сприяти формуванню світогляду дітей тощо.

Разом з тим, частина студентів після завершення практики дійшла висновку, що за жодних обставин не працюватиме у школі, оскільки ті труднощі, які виникають на педагогічному шляху вчителя, на їхню думку, не варті зусиль, які доводиться докладати для їх подолання.

Дослідження, проведені серед молодих учителів іноземної мови м. Львова та області, показали, що професійне становлення вчителя, спрямованого на професійно-педагогічну діяльність,

проходить більш успішно, рівень його значно вищий. Уроки таких учителів цікаві, різноманітні, із застосуванням інтерактивних технологій вивчення іноземних мов тощо. Інтерес до вивчення мов у їхніх учнів значно вищий, а відповідно — вищі результати навчання. Часто учні стають переможцями конкурсів та олімпіад з іноземної мови різних рівнів. Також, слід зазначити, що учні успішно складають іспит на отримання мовного диплому міжнародного рівня з німецької мови.

Таким чином, підсумовуючи, зазначимо, що спрямованість на професійно-педагогічну діяльність є важливою умовою для професійного становлення вчителя іноземної мови. І як слушно наголошував у своєму дослідженні Б. Дьяченко, що спрямованість разом із професійними знаннями складають основу високого рівня педагогічної майстерності [2, с. 16-18].

ЛІТЕРАТУРА

1. Винославська О.В. Психологія. Навчальний посібник. К.: ІНК ОС, 2005. – 340с.
2. Дьяченко Б.А. Розвиток професіоналізму молодого вчителя в системі післядипломної освіти. Дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України. – К., 2000. - 240 л.
3. Сметанський М.І. Соціально-педагогічні умови професійного становлення вчителя // Рідна школа. – 1995. – № 5.- С. 26 – 28.